

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 9.

TÖRTÉNELEM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2012. május 9. 8:00

I.

Időtartam: 90 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**

Csak annyi válaszleletet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlap utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

I. RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat a zsidó vallással kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre ismeretei és a források segítségével!

- „3. Ne legyenek néked idegen isteneid én előttem!
 4. Ne csinálj magadnak faragott képet [...]
 7. Az Úrnak, a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az ő nevét hiába felveszi.
 8. Megemlékezzél a szombatnapról, hogy megszenteljed azt.
 12. Tiszteld atyádat és anyádat, hogy hosszú ideig élj azon a földön, amelyet az Úr, a te Istened ad tenéked!
 13. Ne ölj!
 16. Ne tégy a te felebarátod ellen hamis tanúbizonytságot!
 17. Ne kívánd a te felebarátodnak házát! Ne kívánd a te felebarátodnak feleségét, se szolgálóját, se szolgálóleányát, se ökrét, se szamarát, és semmit, ami a te felebarátodé!” (Részletek a Tóra II. könyvének 20. részéből)

a) Melyik, a Bibliából ismert alapvető előírások részei a fenti pontok? Húzza alá a jó megoldást! (1 pont)

1) tízparancsolat

2) hegyibeszéd

3) eredendő bűn

b) Ki az a zsidó történelmi személyiség, akihez hagyományosan köthetőek a fenti idézetek? (1 pont)

.....

c) Nevezze meg, mely későbbi vallások merítettek a zsidó hitvilágból! (Elemenként 0,5 pont.)

1).....

2).....

3 pont	
--------	--

2. A feladat a céhes iparra vonatkozik.

Döntse el, hogy a táblázat állításai megállapíthatóak-e a forrásból! Ha igen, akkor írja be a szabályzat megfelelő sorszámát, ha nem, a megfelelő sorba tegyen egy „X” jelet! (Elemenként 0,5 pont.)

„2. Ha a céhen kívüliek közül bárki valamely élelmiszerkészletre vagy bármi hasonlóra alkuszik, és valamelyik a céhbellek közül közbelép, csak az utóbbi vásárolhatja meg, tekintet nélkül arra, hogy a másik milyen árat ígért. Ha a céhbellek valamelyike bármi olyan árura alkuszik, amely nem minősíthető élelmiszernek és értéke 5 nagy solidus, vagy annál több, és valamely más ugyancsak céhbellek közbelép, akkor ez utóbbi is, amennyiben úgy kívánja, részt kérhet az üzletből, és ha az alkut folytató elutasítja a közbelépőt, ez viszont a dékán (tizedszedő) előtt két céhbellek tanúval bizonyítani tudja, hogy amaz elutasította részvételét, akkor amaz két solidus pénzbírságot fizet.

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

3. Midőn beköszönt az italozás ideje, a dékánok feladata értesíteni a káptalan tagjait, hogy a kijelölt napon vegyenek részt az italozásban, és előírni, hogy kilenc órákor békésen jelenjenek meg a maguk helyén, és közülük senki ne kezdjen civakodást régi vagy közelmúlt dolgokat hánytorgatva.

5. Ha az italozáson nem céhbéli jelenik meg és titokban iszik, de ivás közben tetten érik, akkor ő 5 nagy solidust fizet, vagy ott nyomban köteles belépni a céhbe. Ez alól kivesszük a klerikusokat, a lovagokat és az idegen országbeli kereskedőket.

8. Ha valaki bárkit ököllel vagy kenyérrel vagy kövel megüt, más fegyverhez ne forduljon, így két unciát fizet.

13. Ha valaki az első harangszó után nem jelenik meg káptalanjában, 12 dénárt fizet, aki pedig engedély nélkül távozik el, ha nem betegség kényszeríti, 12 dénárt fizet.

15. Szabály, hogy a bor és minden céhbéli szükséglet költségeit a céh vagyonából fedezik.

17. Ha valaki belép a céhbe, akár fiatal, akár öreg, köteles a lajstromba vételig két dénárt fizetni az írnoknak, a dékánoknak úgyszintén kettőt." (Saint-Omer város kereskedőcéhének a XII. században született szabályzatából)

Állítások	Szabályzat sorszáma
a) A céhszabályzat megteremti a tagok munkavégzésének egyenlő feltételeit.	
b) A céhtagok közösen viselik mesterségükkel kapcsolatos terheiket.	
c) A céhbe való belépés előtt a leendő tagnak vizsgát kell tennie.	
d) A céhszabályzat megsérti a piaci versenyt.	
e) A céh érdekvédelmet nyújt tagjainak a céhbe be nem lépőkkel szemben.	
f) A szabályzat előírja, hogy a mester hány segédet alkalmazhat.	

3 pont

3. A feladat a vándorló magyarokkal kapcsolatos.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei alapján!

„A magyarok pedig a türkök egyik fajtája. Főnökük 20 000 lovassal vonul ki. Főnökük neve: Kende. Ez azonban csak névleges címe királyuknak, minthogy azt az embert, aki királyként uralkodik fölöttük, Gyulának hívják. Minden magyar a Gyula nevű főnökük parancsait követi a háború dolgában, a védelemben és más ügyekben.

Sátraik vannak, és együtt lovagolnak a sarjadó fűvel és a zöld vegetációval. Bárhová is mennek, együtt utaznak egész rakományukkal és raktárjukkal, [az uralkodó] kísérőivel és a trónussal, a sátrakkal és az állatokkal." (Ibn Ruszta, X. század)

a) Határozza meg a forrásban leírt uralmi forma nevét! (1 pont)

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) Nevezze meg, mely szállásterületen, és mely néptől vették át ezt a rendszert a magyarok? (Elemenként 0,5 pont.)

1) a szállásterület neve: .....

2) a nép vagy a birodalom neve: .....

c) Nevezze meg, milyen életmódot folytattak őseink ebben a korszakban! (1 pont)

.....

„Miután azonban Simeon újra kibékült a rómaiak [bizánciak] császárával, és bátorságban érezte magát, a besenyőkhöz küldött és megegyezett velük. Hogy leverik, és semmivé teszik a türköket. És amikor a türkök hadjáratra mentek, a besenyők Simeonnal a türkök ellen jöttek, családjukat teljesen kiirtották, és a földjük őrzésére hagyott türköket gonoszul kiűzték. Miután pedig a türkök visszatértek, és földjüket ilyen pusztán és feldúlva találták, letelepedtek arra a földre, amelyen ma is laknak [...]” (Bíborbanszületett Konstantin bizánci császár, X. század)

d) Határozza meg, mely eseményről szól a forrás! (0,5 pont)

.....

e) Nevezze meg, hogy a türkök a forrásban mely népet jelölik! (0,5 pont)

.....

4 pont	
--------	--

4. A feladat a világgazdaság kialakulásával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei alapján!

„[1504. február] ötödik napján Alexandriából visszatérőben Velencébe érkezett három gálya [...] Ezek üresen, áru nélkül érkeztek, pedig senki nem emlékezett arra, hogy valaha is megtörtént volna, hogy egy gálya útjáról áru nélkül térjen haza.

Az Alexandriából visszatért kereskedők azt is beszéltek, hogy a szultán úr nagy erőfeszítéseket tett, hogy Indiában, Kálikutban a portugálokat és gályáikat ne fogadják be.

[1506. június] Egy Genovából nagyon gyorsan érkezett levélből megtudtuk, hogy a portugáliai Lisszabonba március 24-én áruval megrakott négy karavella érkezett, melyek az indiai útról tértek vissza, és rakományuk 25 ezer cantera [1 cantera kb. 72 kg] bors és szantálfa volt.

Ugyanígy hír érkezett igen gyorsan a flandriai Antwerpenből e hónap 18-án. Ez is megerősítette az újságot, annak hozzáadásával, hogy Lisszabonba öt karavella érkezett Kálikutból árukkal megrakva [...]

Ez a hír Velence városában nagy elkedvetlenedést okozott, mert a hajózást nagy romlás fenyegeti. Most már kétségkívül világos lett az is, hogy ez az utazás Portugáliából Indiába rendszeressé válik, és hogy általában évenként tehetik meg a karavellák ezt az utat. Így ezután a velencei kalmárok nem mehetnek Szíriába, mivel árut ott már nem kaphatnak. Az Indiába vezető másik út felfedezése igen nagy dolog volt. A Velencei Köztársaságot régóta nem fenyegette nagyobb kár vagy veszély.” (Giolamo Priuli naplójából, XVI. század)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

a) Magyarázza meg a forrás alapján, miért fenyegette veszély a Velencei Köztársaságot!
(1 pont)

.....

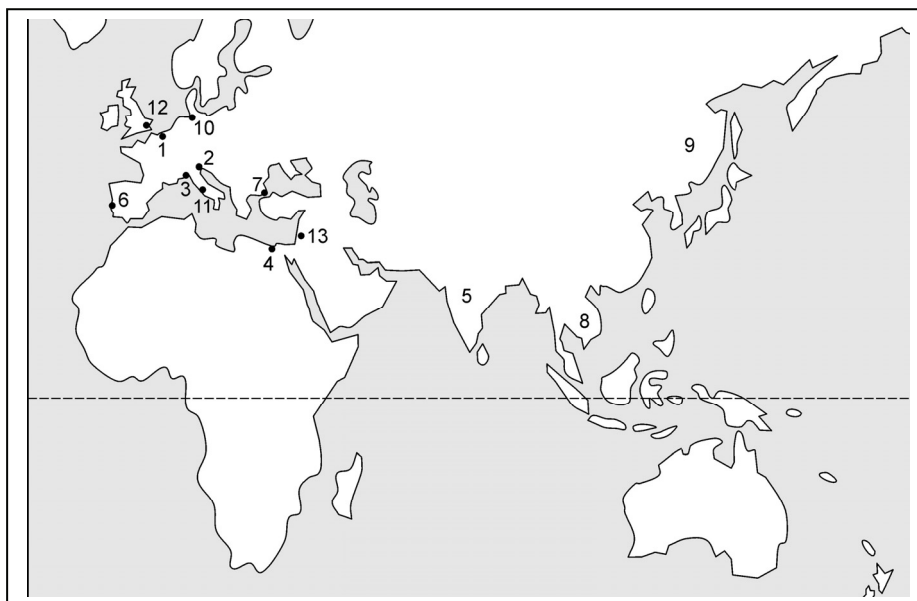
b) Állapítsa meg a forrás alapján, honnan hová helyeződtek át a kereskedelmi útvonalak! (Elemenként 0,5 pont.)

Honnan:.....

Hová: .....

c) Magyarázza meg, miért volt gazdasági szempontból ez a változás kedvezőtlen a Török Birodalom számára! (1 pont)

.....

d) Írja a térképen található számokat a táblázat megfelelő helyére! (Elemenként 0,5 pont.)

Alexandria	Lisszabon	Velence	Antwerpen

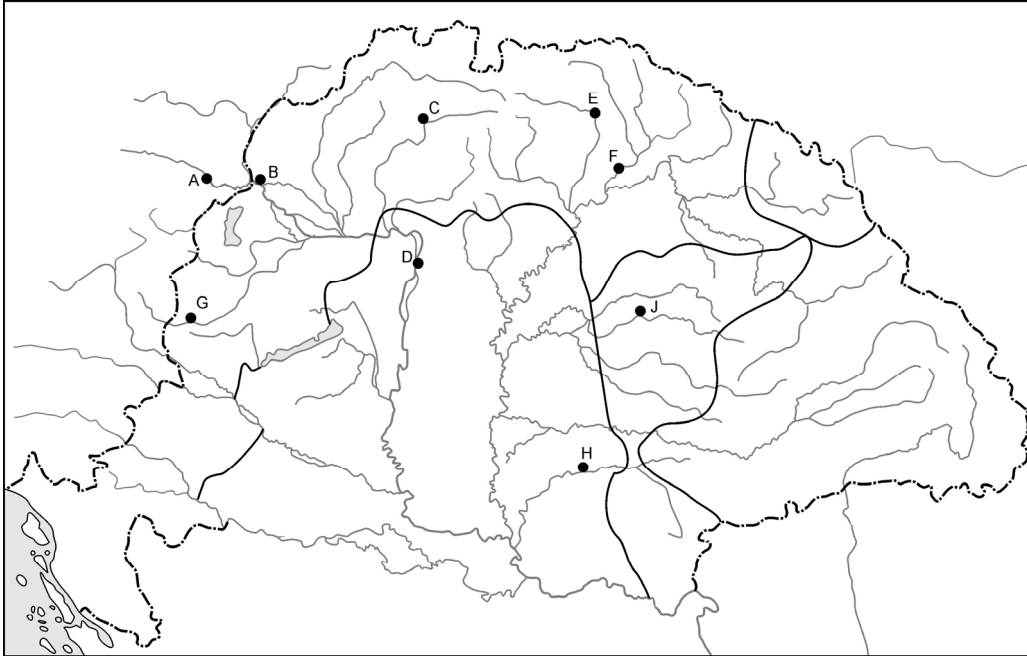
5 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

5. A feladat a XVII. századi Magyarországgal kapcsolatos.

Rendelje a felsorolt földrajzi nevekhez a táblázat állításait, majd írja be a térképen található betűjelét, illetve tegye növekvő időrendi sorrendbe az eseményeket! *Egy település kimarad!* (Soronként 1 pont.)

Földrajzi nevek: Várad, Bécs, Pozsony, Besztercebánya, Buda

A XVII. századi Magyarország

Esemény	Település	Betűjel	Sorrend
a) Bocskai békét kötött a Habsburgokkal.			
b) Bethlent a magyar rendek királlyá koronázták.			
c) A város közelében adta át a török Bocskainak a neki szánt koronát.			
d) A török súlyos harcok árán elfoglalta Erdély kapuját.			

4 pont

6. A feladat a nagy francia polgári forradalom politikai irányzataira vonatkozik.

Azonosítsa, hogy a francia forradalom mely politikai irányzataira jellemzőek az alábbi idézetek! (Elemenként 1 pont.)

- a) „Eljött az új kereszties háború ideje, az egyetemes szabadság kereszties hadjáratáé. Egy népnek, amely hatszáz esztendőös szolgaság után kivívta szabadságát, szüksége van a háborúra, háború kell, hogy megszilárduljék [...]” (Brissot)

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) „[...] belekeverték egy olyan perbe, amelynek kimenetelét lehetetlen előre látni az embereket elborító szenvedélyek miatt. Erre a perre sem ürügyet, sem pedig eszközt nem lehet találni a létező törvényekben.” (Capet Lajos)

.....

c) „Nemcsak az árulókat, hanem a közömböseket is meg kell büntetnetek, mindenkit meg kell büntetni, aki a forradalomban passzív és semmit sem tesz érte. [...]” (Saint-Just)

.....

3 pont	
--------	--

**7. A feladat Ausztria és Magyarország közjogi viszonyával kapcsolatos.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!**

„III. tc. Független felelős minisztérium alakítására.

3. § Ő Felsége, s az ő távollétében a nádor a királyi helytartó a végrehajtó hatalmat a törvények értelmében független, magyar minisztérium által gyakorolják, s bármely rendeleteik, parancsolataik, határozataik, kinevezéseik csak úgy érvényesek, ha Buda-Pesten székelő miniszterek egyike által is aláíratik. [...]

5. § Mindazon tárgyakra, melyek eddig a magyar királyi udvari kancelláriának a királyi helytartótanácsnak, s a királyi kincstárnak, ide értvén a bányászatot is, köréhez tartoztak, vagy tartozniuk kellett volna, s általában minden polgári, egyházi, kincstári, katonai és általában minden honvédelmi tárgyakban őfelsége, a végrehajtó hatalmat ezentúl kizárólag csak a magyar minisztérium által fogja gyakorolni. [...]

8. § A magyar hadseregnek az ország határain kívüli alkalmazását, nem különben a katonai hivatalokra való kinevezéseket, szinte úgy, Ő Felsége fogja a király személye körüli leendő felelős magyar miniszter ellenjegyzése mellett elhatározni.

14. § A minisztériumnak azon tagján kívül, mely a Felség személye körül [...] ügyelend, a következő osztályai lesznek: a) Belügyek, b) Országos pénzügy, c) Közmunka és közlekedési eszközök és hajózás, d) Földművelés, ipar és kereskedés, e) Vallás és közoktatás, f) Igazságszolgáltatás és kegyelem, g) Honvédelmi osztály.” (Az áprilisi törvényekből)

a) Hogyan nevezzük a két ország között 1848-ban az áprilisi törvényekben meghatározott államközi kapcsolatot? (0,5 pont)

.....

b) A két állam kapcsolatában mely kérdések jelentették az alapvető vitákat? Soroljon fel legalább kettőt! (Elemenként 0,5 pont.)

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

c) Nevezze meg, mely dokumentumban szakított a szabadságharc idején a dinasztiával a magyar fél! Mikor és hol adták ki ezt az okmányt? (Elemenként 0,5 pont.)

1) A dokumentum neve: .....

2) Időpont (év/hó/nap):.....

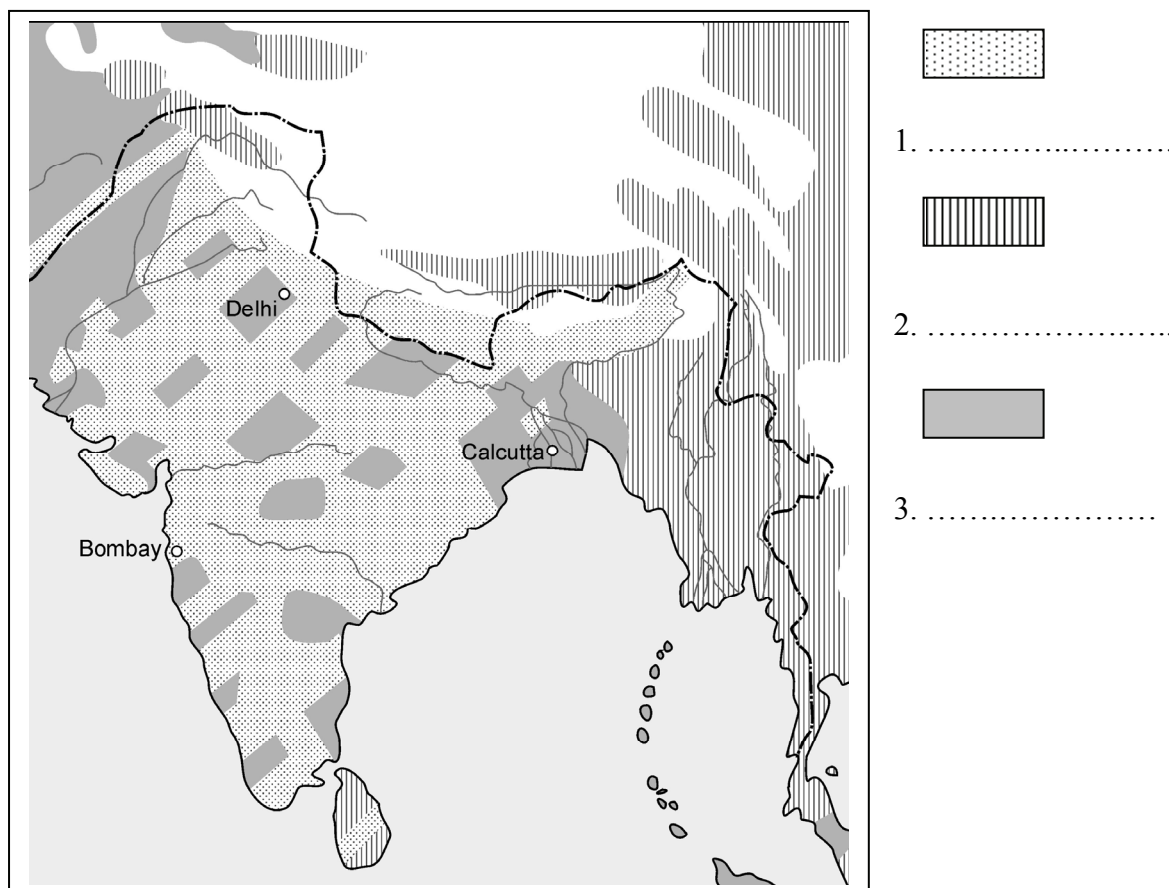
3) Helyszín: .....

3 pont	
--------	--

8. A feladat a gyarmati világgal kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével!

a) Készítsen jelmagyarázatot India vallási térképéhez! (Elemenként 0,5 pont.)

„Minden egyes falu keressen vagy állítson elő csempészett söt [...] a fiatalok és öregek minden házban forgassák a rokkát és naponta fonjanak, szőjenek sok fonalat. A külföldi textilt el kell égetni. A hinduk vessék el az érintetlenséget. A hinduk, muzulmánok, szikhek, párszik és keresztények teremtsék meg az őszinte egységet. [...] A diákok hagyják el a kormány iskoláit és egyetemeit, és a kormány szolgálatában állók mondjanak le tisztségükről, és szenteljék magukat a nép szolgálatának.” (Gandhi)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

b) Sorolja fel, mely módszerek jellemezték Gandhi politikáját! Említsen hármat!
(Elemenként 0,5 pont.)

1. ....
2. ....
3. ....

c) Nevezze meg Gandhi tanítványát, politikájának folytatóját! (1 pont)

.....

4 pont	
--------	--

9. A feladat Magyarország gazdasági helyzetével kapcsolatos.

Válaszoljon a táblázat és ismeretei alapján a két világháború közötti magyar ipari termeléssel kapcsolatos kérdésekre! (Elemenként 0,5 pont.)

	1913*	1929	1938
Vas- és fémipar	15,5	11,3	14,2
Gépgyártás	13,8	10,2	9,7
Villamosenergia-termelés	1,5	4,2	4,4
Építőanyag-ipar	4,3	4,8	3,7
Vegyipar	7,8	7,4	9,7
Textilipar	4,8	14,2	15,3
Ruházati ipar	1,5	2,2	2,4
Bőripar	2,7	3,2	3,9
Faipar	2,5	3,2	2,5
Nyomdaipar	2,6	2,4	1,7
Élelmiszeripar	42,4	35,7	30,4
<i>Ipar összesen</i>	100%	100%	100%

*Az 1913-as adatok az 1920-as országterületre vonatkoznak.

a) Nevezze meg, melyik volt az a három iparág, amelyik a legnagyobb mértékű visszaesést mutatta 1913 és 1929 között!

- 1).....
- 2).....
- 3).....

b) Nevezze meg, mely – első világháború utáni – történelmi eseménnyel indokolható ezen iparágak visszaesése!

.....

c) Magyarázza meg, miért vezetett a fenti esemény gazdasági visszaeséshez! Soroljon fel legalább két okot!

.....

.....

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

d) Nevezze meg, mely két iparág növelte jelentősen részesedését az iparon belül 1913–1938 között!

1)..... 2).....

e) Magyarázza meg a két iparág lendületes fejlődésének okait!

1).....

2).....

5 pont	
--------	--

10. A feladat a határon túli magyarság sorsára vonatkozik.

Válaszoljon a kérdésekre a források és ismeretei segítségével!

Kronológia	
1945. április	kassai kormányprogram
1946. február	Csehszlovák–magyar lakosságcsere-egyezmény
1948	kormányrendelet a reszlovakizációról

„2. § Az állami szempontból megbízhatatlan személyeknek a Csehszlovák Köztársaság területén lévő vagyonát állami kezelés alá veszik e dekrétum további rendelkezései értelmében [...]

4. § Állami szempontból megbízhatatlannak kell tekinteni: a) német vagy magyar nemzetiségű személyeket. [...]

„1. § (1) A [...] német vagy magyar nemzetiségű csehszlovák állampolgár e dekrétum hatálybalépésnek napján elveszíti csehszlovák állampolgárságát. [...]

1. § A [...] háború által tönkretett gazdasági élet megújítása érdekében bevezetjük azon személyek munkakötelezettségét, akik [...] elvesztették csehszlovák állampolgárságukat.”

„2. § A munkakötelezettség a 14-60 éves férfiakra és a 15-50 éves nőkre vonatkozik, e kor betöltését véve alapul.” (Részletek Edvard Benes csehszlovák köztársasági elnök dekrétumaiból, 1945. május–szeptember)

a) Sorolja fel mely emberi és állampolgári jogaiban korlátozták a szlovákiai magyar lakosságot a csehszlovák hatóságok! Írjon kettőt! (Elemenként 1 pont.)

1).....

2).....

b) Magyarázza meg, mi volt az általános célja a dekrétumoknak! (1 pont)

.....

c) Határozza meg, mit jelent a lakosságcsere az egyezmény értelmében! (1 pont)

.....

.....

4 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

11. A feladat a balkáni országok helyzetével kapcsolatos a XX. század utolsó évtizedében.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei alapján! (Elemenként 0,5 pont.)

„A meghatározó nemzeteknek, a szerbeknek, horvátoknak és a szlovéneknek nem voltak már közös politikai céljaik, sőt aktuális törekvéseik egy része kifejezetten ellentétes volt. A világgazdasági korszakváltás, az európai integráció felgyorsulása és a szovjet tömb felbomlása magától értetődően újra napirendre tűzte körükben Jugoszlávia értelmének és funkciójának a kérdését. Szlovénia és Horvátország [...] attól tartottak, hogy »Jugoszláviába zártan« kimaradhatnak a modernizációs és az EU-integrációs folyamatokból. Ezért függetlenségi szándékokat fogalmaztak meg. Ezek ellentétesek voltak a földrajzilag szétszórta élő szerbek egységtörekvéseivel.”
(Juhász József: *Jugoszlávia felbomlása*)

a) Írja be a hiányzó országok (utódállamok) nevét!

b) Sorolja fel Jugoszlávia felbomlásának okait! Írjon kettőt!

1).....

2).....

2 pont	
--------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

12. A feladat Magyarország társadalmi viszonyaira vonatkozik.

Töltse ki a táblázatot a források segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A nyugdíjasok és járadékosok aránya, 1952–1994			
Év	Évi átlagos létszám (ezer)	A népesség	A nyugdíjasok aránya az aktív keresőkhöz képest
			%-ában
1952	552	5,8	12,8
1960	759	7,6	16,2
1970	1415	13,7	28,3
1980	2058	19,2	40,6
1990	2520	24,3	52,6
1994	2972	29,0	80,3

„A kötelező társadalombiztosításba bevont és nyugdíjogosult lakosság aránya 1950-ben még nem haladta meg a 4,4 millió főt, azaz az összlakosság felét. [...] Ezt követően 1951-től a kötelező társadalombiztosítás gyakorlatilag mindenkire kiterjedt. [...] A nyugdíjkorhatárt a férfiak esetében 60, a nők esetében 55 évben állapították meg, és a nyugdíj összegét a szolgálati időtől és az átlagfizetéstől tették függővé. A nyugdíjasok száma és a nyugdíjak összege mindezek következtében rendkívül gyorsan nőtt. 1960 és 1980 között a nyugdíjasok száma több mint megkétszereződött, és arányuk ezzel az össznépesség 8%-áról 19%-ára nőtt. A kifizetett nyugdíjak összege ugyanezen idő alatt évi 4,4 milliárd forintról 26,8 milliárdra emelkedett, tehát meghatszorosozódott. A nyugdíjak 29%-át 1980-ban a munkavállalók által fizetett nyugdíjjárulék fedezte. A többit az állami költségvetés biztosította.” (Romsics Ignác: *Magyarország története a huszadik században*, 1999)

E kérdéstípusban összetett mondatok szerepelnek, amelyek egy állításból és egy indoklásból állnak. Ezek megítélésében öt lehetőség adódik. X jellel jelölje, hogy melyik a helyes az alábbi 5 lehetőség közül!

1. Az állítás és az indoklás is helyes, és az indoklás valóban magyarázza az állítást.
2. Mindkettő igaz, de nincs közöttük összefüggés.
3. Az állítás igaz, de az indoklás nem.
4. Az állítás nem igaz, de az indoklás önmagában helyes.
5. Az állítás is és az indoklás is helytelen.

Állítások	1.	2.	3.	4.	5.
a) A nyugdíjasok és járadékosok aránya folyamatosan nőtt, mert a nyugdíj összegét a szolgálati időtől és az átlagfizetéstől tették függővé.					
b) A nyugdíjra fordított összegek nem növekedtek, mert a nyugdíjasok és járadékosok aránya folyamatosan nőtt.					
c) A nyugdíjasok létszáma 1952 és 1995 között kb. 5,5-6-szorosára nőtt, mert arányuk a népességben belül is folyamatosan nőtt.					
d) A Kádár-rendszer alatt növekedett a nyugdíjasok létszáma, mert az állam csak kis mértékben járult hozzá a nyugdíjak finanszírozásához.					

4 pont

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

---

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2012. május 9.

TÖRTÉNELEM
EMELT SZINTŰ
ÍRÁSBELI VIZSGA

2012. május 9. 8:00

II.

Időtartam: 150 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

NEMZETI ERŐFORRÁS
MINISZTERIUM

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!
Válaszaiban **a lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló helyet!**
Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásához tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlapon utasításait!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Használja minden feladat megoldásához a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt! A személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!

A szöveges, kifejtendő feladatok elkészítéséhez az alábbi munkamenetet javasoljuk:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja föl a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés stb.), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), amelyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
6. Tárja föl a probléma előzményeit, okait, következményeit!
7. Fogalmazzon meg feltételezéseket, magyarázatokat!
8. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit (pl. nevek, évszámok), nézőpontját, véleményét!
9. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
10. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztató:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége.

Eredményes munkát kívánunk!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Olvassa el figyelmesen!

A következő feladatok közül összesen **négyet** kell kidolgoznia.

Az alábbi szabályok alapján kell választania:
kidolgozandó:

kettő rövid és **kettő** hosszú feladat, amelyek közül **mindegyik más-más korszakra** és legalább **kettő a magyar történelemre** vonatkozik.

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	A merkantilizmus	rövid
	14.	Az angol alkotmányos monarchia	hosszú
	15.	Mussolini külpolitikája	rövid
	16.	Az 1920-as évek gazdasága	hosszú
Magyar történelem	17.	Az egységes jobbagység kialakulása	rövid
	18.	Erdély aranykora	hosszú
	19.	A gazdasági fejlődés következményei	rövid
	20.	Az 1848-as forradalom és Európa	hosszú
	21.	Háborúellenes törekvések Magyarországon	rövid
	22.	A magyar zsidóság helyzete	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

Ellenőrizze választása helyességét az alábbi táblázat kitöltésével!

A feladatválasztás szempontjai	Igen
Négy feladatot választott?	
Legalább két magyar történelmi feladatot választott?	
Legalább egy egyetemes történelmi feladatot választott?	
Két rövid és két hosszú feladatot választott?	
Mind a négy kiválasztott feladata különböző korszakból való? (A táblázatban a korszakokat a kettősvonal választja el.)	
Egyértelműen jelölte feladatválasztásait?	

A feladatok közül **csak a választott négyet dolgozza ki**, a többit hagyja üresen!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

14. A feladat az angol alkotmányos monarchiával kapcsolatos (hosszú)

Jellemezze a források és ismeretei alapján az angol alkotmányos monarchia kormányzati rendszerét! Válaszában utaljon létrejöttének körülményeire és társadalmi bázisára is!

„Bárki rendelkezék is tehát egy államban a törvényhozó vagy legfőbb hatalommal, annak kötelessége, hogy ne rögtönzött rendeletekkel, hanem érvényes állandó törvényekkel kormányozzon, amelyeket kihirdettek és ismertettek az emberek előtt; hogy a hatalmat elfogultan és igazságos bírák útján gyakorolja, akinek e törvények alapján kell eldönteniük a vitákat; és hogy a közösség erejét otthon csakis e törvények végrehajtására, idegenben pedig külső sérelmek megelőzésére vagy orvoslására használja, és megvédje a közösséget ellenségek betöréseivel és támadásaival szemben. És mindez nem szolgálhat más célt, mint az emberek békéjét, biztonságát és a közjót.” (John Locke: *Értekezés a polgári kormányzásról* 1689)

„A felső- és alsóházak Westminsterben összegyülekezett egyházi és világi tagjai [...] 1689. február 13-án írásban úgy nyilatkoztak:

Hogy a törvényektől vagy végrehajtásuktól királyi tekintély alapján való eltekintés állítólagos hatalma, ahogy ezt a közelmúltban gyakorolták, törvényellenes. [...]

Hogy a felségjogokra hivatkozva a korona részére adót beszédni a parlament jóváhagyása nélkül [...] törvényellenes. [...]

Hogy békeidőben a királyság területén állandó hadsereget gyűjteni vagy fenntartani, hacsak a parlament nem adja hozzájárulását, törvényellenes.” (A *Jogok törvényéből*, 1689)

„Anglia igazából éppen a forradalom után vált az arisztokrácia hazájává. [...] Az angol arisztokrata azonban abban eltért a kontinens előkelőitől, hogy nem átallotta a gazdálkodást. Szívesen forgatták a pénzt. Fő jövedelmük ugyan gépesített gazdaságaikból vagy mezőgazdasági bérletekből származott, de a profitot szívesen fektették gyarmatárukba, biztosításba, kötvényekbe, bányaiparba.” (Szántó György Tibor: *Anglia története*)

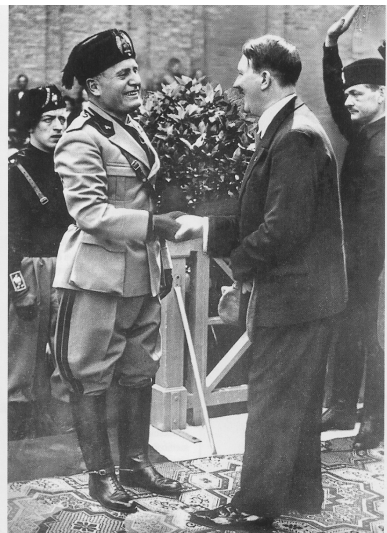

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

- 15. A feladat Mussolini külpolitikai törekvéseivel kapcsolatos. (rövid)**
A források és ismeretei segítségével foglalja össze Mussolini külpolitikai tevékenységét és céljait a két világháború között!

Olaszország külpolitikai törekvései

Mussolini üdvözli Hitlert egy olaszországi látogatás során

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

17. A feladat a jobbágyság egységessé válásának folyamatával kapcsolatos. (rövid)
Elemesse a források és ismeretei segítségével, hogyan és milyen tekintetben vált egységessé a jobbágyság a XIV–XV. századi Magyarországon!

„6. Ezen kívül bármely néven nevezett minden faluban, sőt még az udvarnoki és királynéi falvakban élő valamennyi szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyainktól is – kivéve a fallal övezett városokat – ezek minden terményének és borának a kilenced részét fogjuk beszedni, és a királyné asszony is be fogja hajtani, és a fent említett bárók és nem csak bármely birtokaikon élő minden szántóvető és szőlőbirtokos jobbágyuktól hasonlóképpen hajtsák be, és szedjék be azok minden terményének és borának kilenced részét a saját szükségletükre.

És ha egyesek az imént említett behajtással kapcsolatban másként járnak el, az olyan ellenszegülőknél és jelen rendeletünk megghiúsítóinak a birtokain a terményeknek és bornak ama kilenced részét – bármiféle mérséklés és engedmény nélkül – a saját szükségletünk céljaira fogjuk behajtani.” (Nagy Lajos 1351. évi törvényéből)

„10. Aztán megállapítjuk, hogy ha országlakosaink közül akármilyen rendű vagy rangú, a főpapoknak, báróknak, nemeseknek vagy más rendű embereknek a jobbágyai vagy parasztjai ellen valami jogi keresete lesz, aziránt először és elsősorban azoknak földesurai előtt kell törvényesen föllépni.

És ha e falusiak vagy parasztok urai az igazságszolgáltatást megtagadnák, vagy annak eszközlésében késedelmeskednének, akkor hívja az ilyen földesurakat az igazságszolgáltatás megtagadása címén annak a megyének ispánja vagy alispánja vagy szolgabírái elé törvényesen perbe, amelyben az igazságszolgáltatás megtagadása megtörtént.” (Zsigmond 1405. évi, ún. nagyobb dekrétumából)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	4	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	4	
Források használata	6	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	8	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	2	
Összpontszám	28	
	OSZTÓSZÁM 4	
Vizsgapont	7	

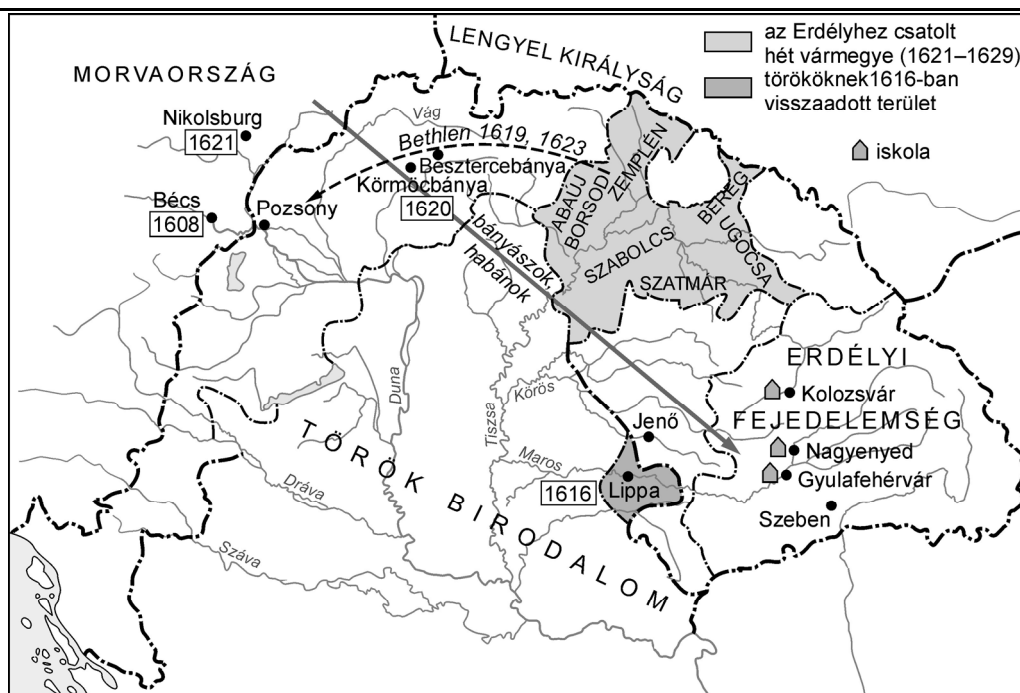
18. A feladat Erdély történetével kapcsolatos.

(hosszú)

Igazolja a források és ismeretei segítségével, hogy jogosan nevezik Bethlen Gábor erdélyi fejedelemségét Erdély aranykorának! Térjen ki arra is, hogy az aranykort milyen külső feltételek közepette teremtette meg a fejedelem!

„[...] a német császártól nagyon messzire vagyunk, valóban az oroszán torkában vagyunk, s az oroszán könnyen darabokra téphet és szétmarcangolhat minket, míg ő császári fölsége tanácskozik felőlünk [...] Mégis: nem vagyunk törökök, akiknek azt kívánjuk, hogy bárcsak mindjárt pusztulnának s tűnnének el, akármit is hazudnak rólunk az emberek.” (Bethlen Gábor, 1623)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Magyarország Bethlen Gábor korában

„Bethlen Gábor, amint a fejedelemségét elnyerte, az ország megcsendesítésére, békességre, törvények helyreállítására, végházainak, várainak építtetésére fordítá elméjét, s mind moldvai, havasalföldi vajdák, lengyelekkel jó szomszédságot, barátságot szerezvén, s az országot a sok kóborlóktól, nyúzó-fosztóktól [...] megtisztította. Azonnal hogy tárháza [kincstára] valamit gyarapodni kezdte [...], székes helyén [Gyula]Fehérvárott, Radnóton, Alvincen, Balásfalván, Fogaras és Várad váraiban nagy, friss, fejedelmi pompás építésű házakat építtetett vala, a végházaknak minden külső-belső szükséges épületjüket, fogyatkozásukat nagy szorgalmatossággal dicséretesen igyekezték helyreállítani, megorvosolni. A sóaknák, arany-, ezüst-, higany és rézbányáknak műveltetéseket jó helyben állíttatta, és azoknak műveltetésére messzünnen is nagy költséggel azokhoz jól értő tudós főmestereket hozatott vala.

De mindenekelőtt [...] nagy szorgalmatossággal igyekezte az hazában scholákat építtetni, azokban deák széptudományokat taníttatni, a belgiumi, angliai akadémiákban tudós ifjakat nagy költséggel szakadatlanul feljártatni és taníttatni; a hazát református tudós keresztyén tanítókkal, tudós professzorokkal megékíteni fő gondja volt [...]

Bibliotechát, különb-különb tudományokhoz tartozó gyönyörűséges jó könyvekkel rakottat, olyat szerzett vala azon [ti. gyulafehérvári] kollegium szükségére, amelyeknek is megszerzése sok ezer tallérba kerülhetett [...]" (Szalárdi János: *Siralmas magyar krónikája*, 1662)

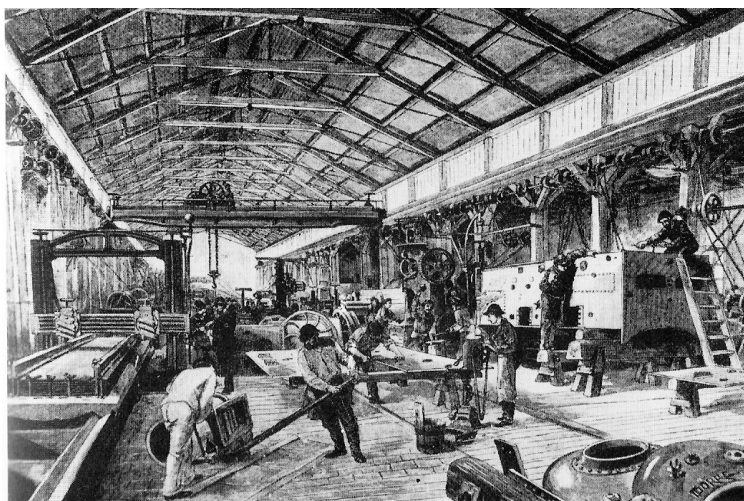
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

19. A feladat a dualizmus időszakára vonatkozik.

(rövid)

Elemesse a források és ismeretei alapján, hogy a gazdasági fejlődés milyen hatást gyakorolt a természeti és társadalmi környezetre!

A MÁV budapesti gépgyárának szerelőcsarnoka

„Közegészségi viszonyaink Pesten az ekkori időben a lehető legalantasabb fokon állottak. Az egész Duna-part a szomszéd városok mindkét oldalán személerakodásra használtatott.” (Báró Podmaniczky Frigyes a Fővárosi Közmunkák Tanácsának elnöke)

„A folyószabályozásnak köszönhetően a Tisza 453 kilométerrel lett rövidebb, s ártere huszadára csökkent. Ennek következtében 26,5 ezer négyzetkilométer vált megművelhetővé. Elhárultak az akadályok a közlekedés további fejlődés elöl is, az Alföld végérvényesen bekerült az ország gazdasági vérkeringésébe. A vasúthálózat

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

20. A feladat az 1848-as európai forradalmak hatásaival kapcsolatos. (hosszú)
Mutassa be a források és ismeretei segítségével a kor eszméinek és az európai forradalmi mozgalmaknak a hatásait az 1848-as magyar eseményekre!

„Március elsején estve érkeztem Bécsbe [...], s egyenesen Apponyhoz szállottam [...] Még alig tettem meg a szokásos köszöntéseket, midőn felém nyújtották az aacheni újság legújabb számát, [...] Elállott a lélegzet bennem, midőn Lajos Fülöp trónjának bukását és a francia republica kikiáltását olvastam. Első szavam ez volt Apponyhoz: barátom, legföljebb három nap alatt Kossuth az örökös tartományoknak alkotmányt, Magyarhonnak felelős minisztériumot fog kívánni. Ezen megrázkódás után nem lehet többé az örökös tartományokban sem gátolni az alkotmányok létrejöttét. Tegyen tehát a kormány, míg nem késő.” (*Desseffy Emil visszaemlékezése*)

„De alkotmányos életünk is valódi képviselői irányban igényel fejlődést, szellemi érdekeink a szabadság alapján ápolást követelnek. Honvédelmi rendszerünk nemzeti jellemünknek, s a honlakosok különböző osztályai érdekegységének alapján gyökeres átalakítást kíván, ez pedig úgy Fölséged királyi széke, mint hazánk bátorléte tekintetéből nem halasztható intézkedést tesz szükségessé. A magyar közállomány jövedelmeinek és szükségének számbavételét, és felelős kezelés alá tételét tovább nem halaszthatjuk, mert csak így teljesíthetjük azon alkotmányos tisztségünket, hogy úgy Fölséged királyi székének díszéről, mint hazánk közszükségeinek és minden jogszerű kötelességeinek fedezéséről sikerrel intézkedhessünk [...] De arról is megvagyunk győződve, hogy alkotmányos életünk kifejtésére és nemzetünk szellemi és anyagi javára hozandó törvényeink csak az által nyerhetnek életet és valóságot, ha végrehajtásukkal minden más befolyástól független nemzeti kormány lesz megbízva [...]” (*Kossuth március 3-i felirati javaslatából*)

„Olaszthon fényes egén a szabadság napja földerült [...] Németország vidékein a fejedelmek alkotmányos institutiókkal ajándékozzák és illetőleg gazdagítják népeiket. Mindenütt a népek, szinte úgy, mint uralkodók szíveiben a szabadság és alkotmány ütötte föl diadalos zászlóját; csak az ausztriai birodalom kapcsolatában élő nemzetektől látszék megtagadva azon vágyak valószínűségének reménye, melyeknek igazsága és méltányossága az emberiség törvényszerűségénél fogva minden gondolkodó előtt régen kétségtelenné vált; [...] mivel egy százados mozdulatlanságban megkövesedett bürokrácia fölfogta a népek szózatát és akadályozá a fejedelmet, megérteni az időnek mellőzhetetlen szükségét.” (*A magyar követi kar nyilatkozata március 14-én*)

„[...] nekünk egy roppant föladat jutott, azon föladat, hogy a megindult mozgalomnak hazánkban is mutatkozó terjedésre nézve a gyeplő kezünkben maradjon; mert még ez így lesz, addig a mozgalmak alkotmányos kerékvágásban és ösvényen maradhatnak, és a szabadságnak, törvényszerű jognak, kikerülhetetlenül kivívandó diadalát polgárvér [...] nem fogja fertőztetni [...]” (*Kossuth országgyűlési felszólalása a bécsi forradalom híre után*)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

22. A feladat a zsidóság helyzetével kapcsolatos.

(hosszú)

Elemesse a források és ismeretei segítségével az antiszemitizmus alakulását Magyarországon a két világháború között!

„1. § A tudományegyetemekre, a műegyetemre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra az 1920/21-ik tanév kezdetétől csak oly egyének iratkozhatnak be, kik nemzethűségi s erkölcsi tekintetben feltétlenül megbízhatók és csak oly számban, amennyinek alapos kiképzése biztosítható.

3. § [...] Az engedély megadásánál a nemzethűség és az erkölcsi megbízhatóság követelményei mellett egyfelől a felvételt kérők szellemi képességeire, másfelől arra is figyelemmel kell lenni, hogy az ország területén lakó egyes népfajokhoz és nemzetiségekhez tartozó ifjak arányszáma a hallgatók közt lehetőleg elérje az illető népfaj vagy nemzetiség országos arányszámát, de legalább kitegye annak kilenctized részét.” (Az 1920. évi XXV. Törvény)

„4. § A sajtókamara, úgyszintén a színművészeti és filmművészeti kamara tagjaiul zsidók csak olyan arányban vehetők fel, hogy számuk a kamara összes tagjai számának húsz százalékát ne haladja meg. [...]

7. § Ügyvédi, mérnöki, orvosi kamarák tagjaiul a 4. § első bekezdése alá eső személyeket csak olyan arányban lehet felvenni, hogy számuk az összes tagok számának húsz százalékát ne haladja meg [...]” (1938. évi XV. törvénycikk a társadalmi és a gazdasági élet egyensúlyának hatályosabb biztosításáról)

„5. § Tisztviselőként vagy egyéb alkalmazottként zsidó nem léphet az állam, törvényhatóság, község, úgyszintén bármely más köztestület, közintézet vagy közüzem szolgálatába. [...]

7. § Az egyetemek és a főiskolák első évfolyamára zsidót csak olyan arányban lehet felvenni, hogy a zsidó hallgatók (növendékek) száma az egyetem vagy a főiskola illető karára (osztályára) felvett összes hallgatók (növendékek) számának hat százalékát [...] ne haladja meg. [...]” (1939. évi IV. törvénycikk a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról)

„A magyar államot illetően [...] elvethetjük azt a Horthy-rendszer védelmében a konzervatívok által gyakran hangoztatott mentséget, mely szerint a németek és a hazai szélsőjobb elvárásait fokozatosan [...] kielégítő zsidótörvények azt a célt szolgálták, hogy elhárítsák a megszállás és egy véres zsidóüldözés veszélyét. Még ha elismerjük is az efféle szándékok és [...] megfontolások jelenlétét a Bethlen- és Kállay-féle konzervatív vezetőknél, sőt magánál Horthynál is, tény marad, hogy a [...] kormányok [...] »teljesen törvényesen« szoktatták rá (oktatási rendszerük, az antiszemita propaganda és a [...] megkülönböztető intézkedések révén) a magyar társadalmat a zsidók peremre szorításának gondolatára, arra, hogy az emberi méltóság tisztelete nem érvényes rájuk.” (Fejtő Ferenc történész, 2000)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Szempontok	Elérhető	Elért
	pont	
Feladatmegértés	8	
Tájékozódás térben és időben	4	
Szaknyelv alkalmazása	6	
Források használata	10	
Eseményeket alakító tényezők feltárása	12	
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség	8	
Összpontszám	48	
	OSZTÓSZÁM 3	
Vizsgapont	16	

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

	maximális pontszám	elért pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok	44	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok:		
13. Merkantilizmus	7	
14. Az angol alkotmányos monarchia	16	
15. Mussolini külpolitikája	7	
16. Az 1920-as évek gazdasága	16	
17. Az egységes jobbagység kialakulása	7	
18. Erdély aranykora	16	
19. A dualizmus gazdasága	7	
20. Az 1848-as forradalom és Európa	16	
21. Háborúellenes törekvések Magyarországon	7	
22. A magyar zsidóság helyzete	16	
II. Szöveges, kifejtendő feladatok	46	
I. + II. összesen Az írásbeli vizsgarész pontszáma	90	

_____

dátum

_____

javító tanár

	elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Egyszerű, rövid feladatok		
II. Szöveges, kifejtendő feladatok		

_____

javító tanár

_____

jegyző

_____

dátum

_____

dátum